

Liikuvus Euroopas

Sotsiaalkindlustusõigused **Itaalias**

Euroopa Komisjon

Liikuvus Euroopas

(Euroopa Liidus, Euroopa Majanduspiirkonnas ja Šveitsis)

Sotsiaalkindlustusõigused Itaalias

Seisuga 3. märts 2006

Euroopa Komisjon

Tööhõive, sotsiaalküsimuste ja võrdsete võimaluste peadirektoraat

Üksus E.3

Euroopa Komisjon ega ükski komisjoni nimel tegutsev isik ei vastuta käesolevas trükises sisalduva teabe kasutamise eest.

Märkus:

Selle brošüüri koostamisel on tuginetud teabele, mille Itaalia on esitanud 3. märtsil 2006. Oluline on kontrollida, kas hiljem ei ole riiklikku õigust muudetud ning kas see teave on endiselt kehtiv. Selleks pöörduge pädevate asutuste ja organite poole, kelle kontaktandmed on esitatud punktis 3 „Asutuste kontaktandmed ja kasulikud veebilehed.

**Europe Direct on teenus,
mis aitab leida vastused
Euroopa Liiduga seotud küsimustele**

Tasuta infotelefon: (*)

00 800 6 7 8 9 10 11

(*) Mõned mobiilsideoperaatorid ei võimalda helistamist 00 800 numbritele või võtavad neile helistamise eest kõnetasu.

Euroopa Liidu kohta leiab palju muud teavet Internetist Europa serveri veebilehtedelt (<http://europa.eu>).

© Euroopa ühendused, 2009

Allikale viitamisel on reprodutseerimine lubatud.

Bibliograafilised andmed on esitatud väljaande lõpus.

Luxembourg: Euroopa Ühenduste Ametlike Väljaannete Talitus, 2009

ISBN 92-79-04081-2

Sisukord

1. Üldteave.....	5
1.1. Kindlustusmaksed	5
1.1.1. Kehtivad kindlustusmaksed.....	5
1.1.2. Vabatahtlikud kindlustusmaksed.....	5
1.1.3. Kindlustamata ajavahemike tagasiostu kindlustusmaksed.....	6
1.1.4. Fiktiivsed kindlustusmaksed.....	6
1.2. Sotsiaalkindlustusasutused	6
2. Sotsiaalkindlustuse liigid.....	9
2.1. Hüvitised haiguse ning raseduse ja sünnituse korral	9
2.1.1. Mitterahalised hüvitised (ravi).....	9
2.1.2. Rahalised hüvitised.....	10
2.1.3. Teenused raseduse ja sünnituse korral.....	10
2.1.4. Tuberkuloosikindlustus.....	11
2.2. Tööõnnetus- ja kutsehaigushüvitised	11
2.3. Matusetoetused	12
2.4. Invaliidsushüvitised	12
2.4.1. Tavaline invaliidsustoetus.....	13
2.4.2. Tavaline töövõimetuspension.....	13
2.4.3. Kolmanda isiku abi korral makstav igakuine toetus.....	13
2.5. Vanadus- ja toitjakaotushüvitised	13
2.5.1. Vanaduspension.....	13
2.5.2. Toitjakaotuspension.....	15
2.5.3. Staažiga seotud pension.....	15
2.6. Töötushüvitised	15
2.7. Eelpensionihüvitised	17
2.8. Perehüvitised	17
2.9. Mitteosamakselised rahalised erihüvitised	17
3. Asutuste kontaktandmed ja kasulikud veebilehed.....	19

Üldteave

Selles osas esitatakse Itaalia sotsiaalkindlustussüsteemi kõige olulisemad aspektid. Lisateavet saab küsida pädevatelt kindlustusasutustelt, kelle loetelu on esitatud punktis 1.2. Alljärgnevalt leiate teavet, mis käsitleb:

- haigus- ning rasedus- ja sünnituskindlustust, samuti tuberkuloosikindlust (vt punkt 2.1);
- tööõnnetus- ja kutsehaiguskindlustust (vt punkt 2.2);
- invaliidsushüvitisi (vt punkt 2.4);
- vanadus- ja toitjakaotushüvitisi (vt punkt 2.5);
- töötushüvitisi (vt punkt 2.6);
- perehüvitisi (vt punkt 2.8);
- mitteamakselisi rahalisi erihüvitisi (vt punkt 2.9).

➔ Kohustusliku üldskeemiga liitumine

Kui olete palgatöötaja, täidab kõik vajalikud formaalsused teie tööandja.

Kui olete füüsilisest isikust ettevõtja, peate ennast ise kindlustama pädevas sotsiaalkindlustusasutuses. Neid asutusi on kirjeldatud punktis 1.2.

1.1. Kindlustusmaksed

1.1.1. Kehtivad kindlustusmaksed

➔ Palgatöötajad

Kindlustusmaksete arvutamisel kohaldatakse igal makseperioodil makstud töötasudele seadusega kindlaksmääratud tariife.

Tariifid varieeruvad sõltuvalt ettevõtte tegevusvaldkonnast (tööstus, kaubandus, käsitööndus, krediitettevõtlus, kindlustus jne) ning palgatöötajate kvalifikatsioonist, arvust, ettevõtte paigutusest jms.

Selleks et määrata kindlustusmaksete arvutamiseks kindlaks maksustatav summa, käsitletakse töötasuna kogu rahalist ja mitterahalist tulu, mida töötaja oma tööandjalt töösuhte käigus enne mis tahes mahaarva-

misi saab. Välja jäetakse üksnes seadusega ametlikult sätestatud tululiigid.

Tunni-, päeva- või kuutasu (sõltuvalt töösuhte liigist) ei või olla madalam selle kategooria töötajate jaoks kindlaksmääratud alammäärast, kuhu töötaja kuulub.

Riiklikule sotsiaalkindlustusametile [*Istituto Nazionale della Previdenza Sociale* (INPS)] maksab kindlustusmaksed tööandja, tasudes ka palgatöötaja kanda oleva osa.

Ettevõtted peavad kindlustusmaksed tasuma iga kuu vormi F24 abil ning need deklareeritakse INPSile igakuise kindlustusmaksete deklaratsiooniga (DM10).

➔ Füüsilisest isikust ettevõtjad

Kindlustusmaksed arvutatakse kogu kutsealase tulu põhjal, mis on deklareeritud füüsilisest isikust ettevõtja tulumaksudeklaratsioonis (IRPEF) selle aasta kohta, mille suhtes kindlustusmaksed arvutatakse.

Koduabilised peavad samuti kindlustusmaksed tasuma; kui nad on alla 21-aastased, maksavad nad alandatud tariifi järgi. Lisaks on kindlustusmaksete maksmisel ette nähtud aastane miinimum- ja maksimumtulu.

Isiklikku või renditud maad või asumaad harivate põllumajandustöötajate puhul tuleb kindlustusmaksed tasuda üksnes proportsionaalselt (igal aastal ministri spetsiaalse dekreediga kindlaksmääratud) tavapärase keskmise maksustatava tuluga ning vastavalt seadusega sätestatud neljale tuluastmele, mille järgi ettevõtted on vastavalt nende põllumajandustulule jaotatud.

Tavalist maksuprotsenti vähendatakse nende ettevõtete jaoks, mis asuvad mägistes või väljaspool asulapiirkonda paiknevates põllumajanduspiirkondades.

Riikliku tervishoiuteenistuse (*Servizio Sanitario Nazionale*) teenuste eest makstakse kindlustusmaksed otse riigikassasse koos iga-aastase tuludeklaratsiooniga.

1.1.2. Vabatahtlikud kindlustusmaksed

Kindlustatud, kes katkestavad või lõpetavad oma kutsetegevuse palgatöötajana või füüsilisest isikust ettevõtjana, võivad säilitada või parandada oma invaliidsus-, vanadus- ja toitjakaotuskindlustusest tulenevaid õigusi,

jätkates vabatahtlikult kindlustusmaksete maksmist; seadus võrdsustab need kindlustusmaksed kohustuslike kindlustusmaksetega.

Vastava loa saamiseks peavad kindlustusmaksed olema makstud vähemalt viiel aastal kogu kutsetegevuse jooksul või kolmel aastal taotlusele eelnevast viiest aastast. Teatud kategooriate töötajate puhul (hooajatöötajad, osaajaga töötajad, nn *parasubordinati*-töötajad), piisab, kui kindlustusmaksed on makstud ühe aasta jooksul taotlusele eelnevast viiest aastast. Kindlustusmaksetega seonduvaid kohustuslikke tingimusi võib täita palgatöötajana ja füüsilisest isikust ettevõtjana makstud maksed kokku liites. *Parasubordinati*-töötajatel võib olla lubatud jätkata kindlustusmaksete vabatahtlikku maksmist sama eraldi skeemi (*Gestione separata*) raames nendel ajavaheperioodidel, mil nad kõnealust tööd ei tee.

Samuti võivad ettenähtud fiktiivsete kindlustusmaksete täitmiseks taotleda kindlustusmaksete vabatahtlikku maksmist:

- töötajad, kes otsustavad töötamise katkestada, kui nende laps on 3–8-aastane;
- naistöötajad, kellel on lubatud töölt puududa imetamise ning lapse haiguse ajal (3–8-aastase lapse puhul).

Füüsilisest isikust ettevõtjate puhul on luba kehtiv alates taotluse esitamise kuupäevale järgnevast laupäevast ning see luba on alaline. Kindlustusmaks suuruse määratakse kindlaks loa andmisele eelnenud viimase aasta keskmise tulu alusel; miinimumsuurus on kindlaks määratud ning see vastab 40%le iga aasta 1. jaanuaril kehtivast miinimumpensionist.

Kõnealusest summast väiksemate maksete korral vähendatakse proportsionaalselt kindlustatu puhul arvesse võetavate nädalate arvu.

Kindlustusmaksed makstakse kord kvartalis posti jooksu arve maksekorralduse abil, samuti võib neid maksta selleks volitatud pangakontorites.

1.1.3. Kindlustamata ajavahemike tagasiostu kindlustusmaksed

Teatud ajavahemike puhul, mille vältel te ei olnud kindlustusega kaetud, võite valida võimaluse maksta spetsiaalset tagasiostu (*riscatto*) kindlustusmakset, mis võimaldab teil need ajavahemikud n-ö tagasi osta, tingimusel, et kindlustusega katmata ajavahemikud seonduvad nende tegevusaladega, mille puhul tagasiostmine on ette nähtud. Näiteks kuuluvad sinna ülikooliõpingute aastad ja välismaal töötamine selliste riikide puhul, kellega Itaalia ei ole sõlminud sotsiaalkindlustuskokkuleppeid. Kui te olete kindlustusmaksed juba viie aasta jooksul maksnud, võite tagasi osta ka raseduse ja sünnituse tõttu kindlustamata ajavahemikud või need ajavahemikud, kui te ei käinud tööl ja abistasite puudega inimesi.

1.1.4. Fiktiivsed kindlustusmaksed

Teatud tingimustel võib teile kindlustusmaksed krediteerida isegi juhul, kui te ei ole neid maksnud.

Fiktiivsed kindlustusmaksed on kasulikud nii pensioniõiguse saamiseks kui ka pensionisumma suurendamiseks.

Staažiga seotud pensioni puhul, mis on omandatud vähem kui 40 aasta vältel makstud sissemaksetega, ei saa pensioniõiguse saamisel arvesse võtta ajavahemikke, kui töötaja oli haige või sai töötushüvitist.

Fiktiivseid kindlustusmaksed krediteeritakse järgmistel juhtudel:

- sõjaväeteenistus;
- poliitiline või rassiline tagakiusamine;
- kutsehaigus ja tööõnnetus;
- töötus;
- tuberkuloos;
- rasedus ja sünnitus;
- töötushüvitised;
- liikuvus;
- loodusõnnetused;
- tasuta veredoonorlus;
- riiklike või ametiühingualaste ülesannete täitmiseks võetud eripuhkus;n
- vanemapuhkus;
- puudega inimeste poolt tehtud töö;
- raske puudega pereliikmete abistamine;
- solidaarsuskokkulepped;
- sotsiaalselt vajalikud ja üldkasulikud tööd.

1.2. Sotsiaalkindlustusasutused

Eri liiki kindlustust pakuvad järgmised asutused:

- ➔ Haigus- (sealhulgas tuberkuloosi-) ning rasedus- ja sünnituskindlustus

Tervishoiuteenuseid (ravi) osutab teie elukohajärgne tervisekeskus (*Azienda sanitaria locale*, edaspidi ASL). ASLi kuulub riikliku tervishoiuteenistuse (*Servizio sanitario nazionale*) juurde. Kolimisel peate ennast iga kord registreerima uue elukohajärgse ASLi juures. Kui olete meremees või kuulute tsiviillennunduse lennupersonali hulka, korraldab teie raviteenuseid tervishoiuministeriumi spetsiaalne teenistus (*Ufficio di sanità marittima ed aerea*).

Haigus- ning rasedus- ja sünnitushüvitisi maksab riiklik sotsiaalkindlustusamet (*Istituto nazionale della previdenza sociale*, INPS). Kui olete meremees, maksab neid hüvitisi merendusvaldkonna sotsiaalkindlustusamet (*Istituto di previdenza per il settore marittimo, Ipsema*).

→ Tööõnnetus- ja kutsehaiguskindlustus

Tervishoiuteenuseid ja ravikindlustust pakuvad samad asutused.

Rahalisi hüvitisi maksab tööõnnetuste ja kutsehaiguste ohvritele riiklik tööõnnetuskindlustuse amet (*Istituto nazionale per l'assicurazione contro gli infortuni sul lavoro*, INAIL). Kui olete meremees või kuulute tsiviilennunduse lennupersonali hulka, maksab teile neid hüvitisi merendusfond, millega olete liitunud.

→ Invaliidsus-, vanadus- ja toitjakaotuskindlustus (pensionid)

Peaaegu kõik erasektori palgatöötajad ja teatud kategooriate töötajad avalik-õiguslikus sektoris on kohus-

tuslikus korras kindlustatud INAILi juures vanadus-, invaliidsus-, surma-, töötus-, tuberkuloosi- ja haigusriiskide vastu.

Samuti on kohustuslikus korras üksnes vanadus-, invaliidsus- ja surmariski vastu kindlustatud järgmistesse kategooriatesse kuuluvad füüsilisest isikust ettevõtjad: isiklikku ja renditud maad või asumaad harivad põllumajandustöötajad, samuti kutsealasesse registrisse kantud ämmaemandad, kes tegutsevad füüsilisest isikust ettevõtjatena, ning peamiselt põllumajandusega tegelevad põllumajandusettevõtjad.

Samamoodi kui palgatöötajad, on sotsiaalselt kaitstud ka koduabilised, välja arvatud rahaliste haigushüvitiste osas, ning kodus töötavad inimesed, välja arvatud töötushüvitiste osas (*trattamento di integrazione salariale*).

Lisaks haldab INPS teatud hulka spetsiaalseid kindlustuskassasid ja -fonde teatud kutsealade töötajate jaoks (raudteelased ja trammitöölised, maksu- ja tolliametnikud, telefonistid, erasektori gaasiettevõtete töötajad, samuti vaimulikud, katoliku kiriku vaimulikud jt).

Sotsiaalkindlustuse liigid

2.1. Hüvitised haiguse ning raseduse ja sünnituse korral

Haigus- ning rasedus- ja sünnituskindlustuse skeem annab teile õiguse järgmistele hüvitistele:

- mitterahalised hüvitised (ravi) haiguse korral (vt punkt 2.1.1);
- lisateenus. Tegemist on tervishoiuteenuste eriliikidega;
- rahalised hüvitised haigusest põhjustatud töövõime- tuse korral (vt punkt 2.1.2);
- hooldus ja rahalised hüvitised rasedusest ja sünnitusest tingitud töölt puudumise korral (vt punkt 2.1.3);
- lisaks on olemas tuberkuloosi eriskeem (vt punkt 2.1.4).

Märkus: kuigi kogu riigi territooriumil on tagatud tervishoiuhüvitiste ühtsed miinimumtasemed, on Itaalia regioonide suurt autonoomsust riigi suhtes arvestades ravivaldkonnas võimalikud väikesed regioonidevahelised erinevused meditsiini-, farmaatsia- ja lisateenustes.

Käesolev märkus puudutab kogu punktis 2.1 esitatud haigus- ning rasedus- ja sünnitushüvitisi käsitlevat teavet. Leistungen im Krankheitsfall und bei Mutterschaft.

➤ Üldtingimused hüvitistele õiguse saamiseks

Itaalia kodanikel ja teiste Euroopa Majanduspiirkonna liikmesriikide ning Šveitsi kodanikel on haigus- ning rasedus- ja sünnitushüvitistele õigus, kui nad elavad Itaalias ja on registreeritud oma elukohajärgses tervishoiukeskuses (ASL).

Kui te olete kindlustatud Itaalias ja saate ravi mõnes teises liikmesriigis või kui te saate mitterahalisi haigushüvitisi Itaalias, kuid elate mõnes teises liikmesriigis, kohaldatakse ühenduse eeskirju, mis on esitatud teabelehes „Ühenduse sätted sotsiaalkindlustuse valdkonnas – Teie õigused liikumisel Euroopa Liidu piires“.

2.1.1. Mitterahalised hüvitised (ravi)

Ravile on õigus kõikidel Itaalias elavatel itaallastel ja kõikidel Itaalias töötavatel isikutel, kes on liitunud mõne

teise liikmesriigi tervishoiusüsteemi või ravikindlustusega ning nende ülalpeetavatel isikutel.

Ravi hulka kuuluvad:

- kodus või arstikabinetis osutatud üldmeditsiiniline ravi;
- pediatriline ja günekoloogiline ravi ning sünnitusabi;
- eriarstide teenused (sealhulgas hambaravi), mida osutatakse riiklikes ja eraambulantsides, kes on sõlminud lepingu riikliku tervishoiuteenistusega;
- haiglaravile paigutamine (ka sünnituse korral) riiklikusse ja eraõiguslikku asutusse (haiglasse, kliinikusse jne), kellel on sõlmitud leping riikliku tervishoiuteenistusega;
- ravimid ja farmaatsiatooted.

Ravile on õigus inimesel, kes vastab registreerimist käsitlevates õigusnormides kindlaksmääratud tingimustele ning on sõlminud tervisekindlustuse mõnes liikmesriigis või riigis, kus kohaldatakse määruseid (EMÜ) nr 1408/71 ja nr 574/72.

Ravi või ravimeid võib patsient saada kas tasuta kohaliku tervisekeskusest (ASL) või tervishoiuteenistusega lepingu sõlminud arstidelt ja farmatseutidelt või siis tasudes ise talle osutatud teenuste kulud, mis hüvitatakse talle hiljem kehtivate määruste (EMÜ) nr 1408/71 ja nr 574/72 sätete alusel.

Üldiselt osutatakse raviteenuseid kohalike tervisekeskuste (ASL) hallatavates üksustes ja teenistustes.

➤ Üldmeditsiiniline ravi

Üldmeditsiinilist ravi osutatakse otse ASLi arstikabinetis, mis kuulub riikliku tervishoiuteenistuse (*Servizio sanitario nazionale*, SSN) või selle akrediteeritud üksuste alla. Te peate pöörduma üksnes oma arsti või tema puudumisel tema määratud asendaja poole.

Kui te olete ajutiselt oma elu- või viibimiskohast eemal, võite hädaolukorras pöörduda mis tahes arsti poole, kes on tervishoiuteenistusega lepingu sõlminud. Sellisel juhul peate te kulud ise tasuma, need hüvitatakse teile hiljem kindlaksmääratud tariifide piires. Õiste, püha- ja puhkepäevaste hädaolukordade jaoks on olemas valveteenistus.

Pediaatrilist ravi osutatakse kuni 12-aastastele lastele.

→ Ravimid

Ravimeid väljastatakse retsepti esitamisel. Retsepti võib välja kirjutada üld- või eriarst, kes töötab *Servizio sanitario nazionale* või selle akrediteeritud struktuuride raames.

Suurem osa ravimeid sisaldub ravimpreparaatide nimekirjas (*prontuario terapeutico*), mis on jagatud kaheks ravimikategooriaks. Esimene kategooria on tasuta ja sisaldab ravimeid, mis on mõeldud hädaolukordade, kõrge riskiastmega haiguste ja invaliidsusega lõppevate ning krooniliste patoloogiate raviks. Teise kategooria ravimite puhul on teie kanda osa kuludest, mida peate tasuma ravimi ostmisel otse farmatseudile. Iga väljastatud arstiretsepti puhul peate maksma teatava summa.

Kui arst kirjutab teile välja ravimi, mis ei sisaldu ravimpreparaatide nimekirjas, peate kogu ravimi hinna ise tasuma.

→ Eiravi ja haiglaravi

Eiravi teenuseid osutatakse otse üksustes, mida haldavad kohalikud tervisekeskused või mis on sõlminud lepingu tervishoiuteenistusega (SSN). Kindlustatu peab osaliselt tasuma diagnostiliste uuringute ja laboriuuringute eest.

Erahaiglates ja -kliinikutes osutatakse tasuta haiglaravi tingimusel, et neil on sõlmitud leping tervishoiuteenistusega (SSN). Haiglaravile paigutamiseks peab arst esitama sellekohase avalduse, välja arvatud hädaolukorra puhul. Tervishoiuteenistusega lepingu sõlminud raviasutustesse vastuvõtuks peab eelnevalt loa andma teie kohalik tervisekeskus (ASL)

Haiglaravi on tasuta. Kui te aga soovite erimugavusi (erapalat, telefon, televiisor), peate lisakulud ise kandma.

→ Lisateenused

Üldiselt on täiendavad teenused kaudsed ning teile hüvitatakse üksnes osa nende maksumusest. Need käsitlevad üksnes koortravi, ortopeedilist eriravi, proteese ja teatavaid instrumentaalse diagnostika teenuseid. Lisateenuste saamiseks peab kohaliku tervisekeskusesse esitama taotluse koos raviarsti seisukohaga.

→ Mida peate ravi saamiseks tegema?

Ravile on õigus inimestel, kes on ennast registreerinud oma elukohajärgse ASLi juures ning neil, kellel on selleks õigus kehtivate riiklike ja ühenduse õigusnormide alusel.

Ennast ASLi juures registreerides peate valima oma raviarsti nende arstide loetelust, kellel on sõlmitud leping riikliku tervishoiuteenistusega. Kui see on võimalik, peate minema arstikabinetti; kui olete sunnitud voodisse jääma, võite kutsuda arsti koju.

2.1.2. Rahalised hüvitised

→ Haigushüvitised

Palga asemel makstakse hüvitist. Seda makstakse töötajale haiguse korral alates neljandast haiguspäevast (kolm esimest päeva ei ole seega hüvitatavad, välja arvatud retsidiivi korral).

Maksimaalselt makstakse hüvitist 180 päeva eest aastas, seejuures on tähtajalise lepinguga töötajatele ette nähtud teised piirangud.

Kui mõned töötajate kategooriad välja arvata, siis makstab hüvitist otseselt tööandja ning arvestab sealt maha summad, mis tuleb kindlustusmaksetena INPSile maksta. Üldiselt on hüvitiste suurus 50% palgast haiguse esimesel 20 päeval ning 66,66% palgast pärast 20. päeva.

Paljudes töölepingutes sätestatakse, et tööandja peab hüvitisele lisa maksma.

Haiguse tõendamiseks peab töötaja küsima oma raviarstilt kahes eksemplaris väljastatava arstitõendi. Esimese eksemplari peab töötaja 48 tunni jooksul saatma INPSile (elukohajärgsesse pädevasse kontorisse), millele on lisatud haiguse prognoos ja diagnoos, teise eksemplari, mis käsitleb vaid haiguse kestust, peab ta saatma oma tööandjale.

Kui töötaja on kontrollvisiidi ajal põhjendamatult kodust ära, kaotab ta õiguse kogu hüvitisele maksimaalselt kümneks päevaks ning tema teistkordse äraoleku eeldusel vähendatakse selle suurus 50% võrra ülejäänud ajavahemikuks.

Hüvitist ei maksta arstitõendi edastamisega hilinetud päevade eest.

2.1.3. Teenused raseduse ja sünnituse korral

Raseduse ja sünnituse korral osutatavad teenused sisaldavad ravi ja rahalisi hüvitisi. Ravi osas kohaldatakse punktis 2.1.2 kirjeldatud üldreegleid. Üldist sünnitusabi antakse tasuta kohalike tervisekeskuste ambulantsides. Samuti võib tervishoiuteenistusega lepingu sõlminud ämmaemand osutada sünnitusabi kodus.

→ Rasedus ja sünnitushüvitised

Neid hüvitisi makstakse palgatöötajatele, kes kohustuslikus korras katkestavad töö kaheks kuuks enne eeldatavat sünnituskuupäeva ja kolmeks kuuks pärast tegelikku sünnituskuupäeva. Samuti makstakse neid isale, kes erijuhtudel (ema surma või raske haiguse, lapsest loobumise jms korral) töötavad ema asemel, samuti naistele, kes on palgatöötajad, füüsilisest isikust ettevõtjad, vaba elukutse esindajad või ennast registreerinud *Gestione separata* juurde (kahel viimasel juhul ei ole töötamise katkestamine kohustuslik).

Kõnealuseid hüvitisi makstakse maksimaalselt kolme kuu vältel töötajatele, kes on adopteerinud lapse või kelle eestkoste alla on antud alla 6-aastased lapsed (rahvusvahelise adopteerimise või adopteerimise eesmärgil eestkoste alla võtmise korral kuni 18-aastased). Neid hüvitisi maksab otseselt tööandja ning arvestab seal maha INPSile kindlustusmaksetena makstavad summad.

Kohustusliku töölt äraoleku ajavahemikul on hüvitis 80% palgast.

Lapse kaheksa esimese eluaasta jooksul on palgatöötajatest isal ja emal õigus töölt ära olla ning seda isegi ühel ajal, kuid kokku maksimaalselt 11-kuulisel ajavahemikul. See kehtib ka adopteerimise või eestkoste alla võtmise korral.

Isa võib oma puhkust kasutada isegi ema kohustusliku puhkuse või rinnaga toitmise puhkuse ajal.

Ka need naised, kes on füüsilisest isikust ettevõtjad, võivad saada vanemapuhkust, kuid üksnes kolm kuud lapse esimese eluaasta jooksul ning nad peavad sel ajal töötamise katkestama.

Mõlemale vanemale makstakse maksimaalselt kuuekuulisel ajavahemikul lapse kolme esimese eluaasta jooksul (adopteerimise või eestkoste alla võtmise korral kolme aasta jooksul pärast lapse peresse jõudmist) hüvitist, mis on 30% palgast või kokkuleppepalgast.

Pärast nimetatud kuue kuu möödumist (ja kuni lapse 8-aastaseks saamiseni) makstakse hüvitist tingimusel, et seda taotleva vanema individuaalne tulu ei ületa kaks ja pool korda sellel kuupäeval kehtivat tööstaažiga seonduvat miinimumpensionit.

Samuti maksab INPS füüsilisest isikust ettevõtjatest naistele (põllumajandustöötajatele, rentnikele, käsitöölisele ja ärinaistele) päevaraha kaks kuud enne eeldatavat sünnituskuupäeva ja kolm kuud pärast tegelikku sünnituskuupäeva.

2.1.4. Tuberkuloosikindlustus

Tuberkuloosihäiged on hõlmatud eriskeemiga. Samuti on nad kindlustatud haigus- ning rasedus- ja sünnituskindlustuse alusel (vt punktid 2.1.1–2.1.3). Eriskeem sisaldab ravi ja rahalisi hüvitisi. Ravi osas kohaldatakse punktis 2.1.1 esitatud üldreegleid.

→ Hüvitised tuberkuloosi korral

Tegemist on rahaliste hüvitistega, mida makstakse tuberkuloosi põdevatele töötajatele ja nende pereliikmetele (abikaasale, lastele, vendadele, õdedele, vanematele ja nendega võrdsustatud isikutele) teatud tingimustel ning juhul, kui kindlustatu on kogu oma kutsetegevuse jooksul maksanud kindlustusmaksid vähemalt ühe aasta vältel. Kõnealuste hüvitiste hulka kuulub: raviperioodil makstav päevaraha, kui hüvitise saajal ei ole õigust kogu oma palgale; ravijärgne hüvitis pärast haiglaravil viibi-

mist või ambulatoorset ravi kaheaastase ajavahemiku vältel, kui ravi pikkus oli vähemalt 60 päeva; ambulatoorse ravi korral ei ole hüvitise saajal õigust kutsetegevuseks 60 päeva jooksul, isegi kui need päevad ei ole järjestikused; ravi- või toimetulekutoetus, mida vähemalt kahe aasta jooksul makstakse kindlustatutele, kelle teenimisvõime nende võimetele kohastes ametites on tuberkuloosi tõttu vähemalt poole võrra vähenenud ning kes ei saa alalist ja täisaja eest makstavat normaalset töötasu. Kui nõutavad tingimused on täidetud, saab kõnealust hüvitist ilma ajaliste piiranguteta pikendada iga kahe aasta tagant. Jõulutoetust võib uuesti maksta juhul, kui selle taotleja on kas või ühel detsembrikuu päeval saanud kas ravialast või rahalist tuberkuloosivastast abi.

2.2. Tööõnnetus- ja kutsehaigushüvitised

Kõik palgatöötajad, kelle kutse- või äritegevus võib Itaalia seaduste järgi põhjustada tööõnnetusi või kutsehaigusi, on nende riskide vastu kindlustatud.

Kutsehaiguste vastast kaitset pakutakse nn segasüsteemi vahendusel, mille järgi käsitletakse kutsehaigustena nii neid haigusi, mis sisalduvad vastavas nimekirjas, kui ka kõiki teisi haigusi, mille puhul töötaja suudab tõestada nende kutsealast päritolu, st nende etioloogilist sidet oma tööga.

Hiljuti vastuvõetud õigusmeetmetega laiendati kindlustusega kaetust teistele töötajakategooriatele (juhtivtöötajad, profisportlased, *parasubordinati*-töötajad) ning neile, kes teevad vaid kodutöid (nn koduabiliste kindlustus).

Lisaks nähti ette teaduskomisjoni moodustamine, et vaadata korrapäraselt üle Testo Unico nr 1124/65 artiklis 139 osutatud kutsehaiguste nimekiri ning artiklis 3 ja 211 osutatud tabelid.

Tööõnnetuse korral peab töötaja oma tööandjat sellest viivitamatult teavitama. Kui õnnetus põhjustab vigastusi, mille ravimiseks kulub rohkem kui kolm päeva, peab tööandja tegema INAILile tööõnnetuse kohta avalduse kahe päeva jooksul alates hetkest, mil ta õnnetusest teada sai. Tööõnnetuse korral võib INAILile saata sellekohase avalduse Interneti teel kahel eri viisil otse läbi veebilehe <http://www.inail.it>:

- Avaldused tööõnnetuste kohta *on-line*
- Avaldused tööõnnetuste kohta *off-line*

Seevastu surmaga lõppenud õnnetuse kohta saab avalduse esitada 24 tunni jooksul üksnes telegrammiga.

Töötajal on õigus ravile ja rahalistele hüvitistele.

Ravi osas on täielikult kohaldatav punktis 2.1.1 kirjeldatud süsteem. Rahalistele hüvitistele õiguse saamiseks ja säilitamiseks ei tohi te ilma vastuvõetava põhjuseta keel-

duda vajalikuks peetud ravi saamisest, isegi juhul, kui teile on juba määratud pension. Töövõimetusastme vähendamiseks pakub INAIL tasuta proteese, mis väljastatakse kas automaatselt või taotluse korral.

Teil, või teie surma korral teie ülalpeetavatel, on õigus eri liiki rahalistele hüvitistele. INAIL maksab järgmisi hüvitisi:

- ajutise täieliku töövõimetus hüvitis;
- alalise töövõimetus korral makstav otsene pension;
- ajutine pension silikoosi ja asbestoosi korral;
- toitjakaotuspension ja surmatoetus;
- otsest pensioni täiendav toetus;
- kolmanda isiku abi korral makstav toetus;
- igakuine eritoetus;
- aastalõpu toetus;
- proteesid ja seadeldised;
- kuurortravi (vesiravi ja -mudaravi) ning kliimaravi;
- aukiri ja -märk;
- ambulatoorne ravi.

Kohaldatavaid ühenduse eeskirju vaata teabelehest „Ühenduse sätted sotsiaalkindlustuse valdkonnas – Teie õigused liikumisel Euroopa Liidu piires“.

Peamiste hüvitiste hulka kuuluvad:

→ Alaline töövõimetus

INAIL maksab teile vigastuste alusel igakuist pensioni ja intresse tööõnnetusest või kutsehaigusest tuleneva alalise töövõimetus eest, mis ületab antud protsendimäära.

Sellega seoses tuleb rõhutada kõnealusesse skeemi hiljuti tehtud olulist uuendust: kui varem hüvitati üksnes kahjustuse varalised tagajärjed, siis alates 2000. aastast hüvitatakse töötaja füüsilise ja vaimse terviklikkuse mis tahes püsiv kahjustus. Seega maksab INAIL nüüd bioloogilise kahjustuse eest hüvitist, mis on kas ühekordne summeeritud väljamakse, kui saadud kahjustuse protsent on 6–15%, või eluaegne pension, kui kahjustus on suurem kui 16%. Kõnealune tervisekahjustuse hüvitis hüvitab töötajale tema vähenenud võimet sooritada (emotsionaalset, sotsiaalset, poliitilist, kultuurialast, religioosset jm) eneseväljendust võimaldavaid tegevusi.

Kui tervisekahjustus ületab 15%lise alammäära, leitakse, et see mõjutab ka kutsealast võimet teenida tulu: seetõttu hüvitatakse sellisel juhul ka töötaja bioloogilise kahjustusega kaasnevad varalised tagajärjed. Pensioni suurus arvutatakse vastavalt palgale, mida töötaja sai tööõnnetuse või kutsehaiguse ilmnemise kuupäevale eelnenud aastal, ning vastavalt töövõimetusastmele.

Alalise töövõimetus pensionid hinnatakse igal aastal ümber.

Esimese kahe aasta jooksul võib töövõimetusastet kas automaatselt või töötaja taotluse korral igal ajal uuesti läbi vaadata, seejärel võib seda teha vähemalt aastase intervalliga. Läbivaatamise taotlusele tuleb lisada arstitõend.

Pensionit suurendatakse ühe kahekümnendiku võrra iga ülalpeetava lapse kohta.

→ Kolmanda isiku abi korral makstav toetus

Pidevat abi vajava täieliku püsiva töövõimetus korral makstakse kolmanda isiku osutatava abi eest igakuist toetust, kui kõnealust abi ei osuta otseselt haiglaravile paigutamise koha INAILi teenistus või mõni teine asutus. Seda toetust makstakse lisaks invaliidsuspensionile.

→ Toitjakaotuspension

Kui töötaja tööõnnetuse või kutsehaiguse tagajärjel sureb, saavad tema ülalpeetavad igakuist pensioni, mis arvutatakse protsendina surnu viimasest aastapalgast. Need protsendid on järgmised:

- 50% lesele;
- 20% igale alla 18-aastasele lapsele. Lastel on pensionile õigus kuni 21. eluaastani, kui nad õpivad kesk- või kutsehariduskoolis, ja 26. eluaastani, kui nad õpivad kõrgkoolis;
- 40% orbudele, kui mõlemad vanemad on surnud;
- 20% mõlemale vanemale, kui nad elasid kuni töötaja surmani tema ülalpidamisel, tingimusel, et lahkunust ei jäänud maha leske ega lapsi;
- 20% igale vennale või õele, kes elas kuni töötaja surmani tema ülalpidamisel, tingimusel, et lahkunust ei jäänud maha leske ega lapsi.

2.3. Matusetootused

INAIL maksab ühekordse surmatoetuse surnu pereliikmetele, kes tõendavad oma kulude kasvamist tööõnnetuse või kutsehaiguse tagajärjel surnud kindlustatu surma tõttu.

2.4. Invaliidsushüvitised

Invaliidsusriski vastu on kindlustatud kõik palgatöötajad, samuti teatud kategooriate füüsilisest isikust ettevõtjad (isiklikku ja renditud maad või asumaad harivad põlluharijad, käsitöölised, kaupmehed). Kui te olete füüsilisest isikust ettevõtja ning vaba elukutse esindaja (arst jms), on teil samuti õigus pensionile. Siiski erinevad eeskirjad selles valdkonnas suuresti vastavalt kindlustatute kategooriatele. Täpsema teabe saamiseks pöörduge sotsiaalkindlustusfondi (*Cassa di previdenza*; vt punkt 3).

2.4.1. Tavaline invaliidsustoetus

Tavalist invaliidsustoetust makstakse kindlustatule, kelle töövõime ilma kolmandate isikute sekkumiseta on tema võimetele kohandatud ametites püsivalt vähenenud vigastuse või füüsilise või vaimse puude tõttu.

Toetus määratakse kolmeks aastaks ning pärast seda, kui amet on selle toetuse saaja taotlusel läbi vaadanud, võib seda pikendada sama pikkusega ajavahemikeks.

Kahe järjestikuse läbivaatamise järel määratakse kõnealune toetus tähtajatult. See ei ole surma korral pereliikmetele ülekantav.

Kõnealuse toetuse saamiseks peavad kindlustatud olema viie aasta jooksul kindlustusega kaetud ning tasunud viie aasta jooksul sissemaksid; viimaste puhul peab vähemalt kolm aastat olema makstud taotluse esitamise kuu-päevale eelneva viie aasta sees.

Pensioniskeeme reformiva seaduse alusel ei ole alates 1. septembrist 1995 tööõnnetuse või kutsehaiguse tagajärjel makstav tavaline töövõimetushüvitis liidetav sama sündmuse alusel makstava eluaegse pensioniga kuni kõnealuse pensioni suuruse ulatuses. Enne 1. septembrist 1995 jõustunud soodsamad sotsiaalkindlustuse tingimused jäävad jõusse ning kaasatakse järk-järgult tulevastesse parandustesse. Lisaks vähendatakse alates 1. septembrist 1995 hüvitise suurus 25–50% võrra juhul, kui invaliidsustoetus liidetakse palgatöö eest saadud tuluga (kas füüsilisest isikust ettevõtjana või ettevõttes), mis ületab teatavaid ülemmäärasid. Ka sel juhul jäävad jõusse enne 1. septembrist 1995 jõustunud soodsamad kindlustusskeemid ning need kaasatakse järk-järgult tulevastesse parandustesse.

Kui te jõuate pensioniikka, muutub invaliidsustoetus vanaduspensioniks, kui te vastate kindlustuse ja sissemaksetega seonduvatele tingimustele ning tingimusel, et teie töösuhe on lõppenud, juhul kui te olete eelnevalt teinud palgatööd. Ajavahemikke, kus teile maksti toetust ja te ei teinud mingit kutsetööd, võetakse samuti arvesse hüvitisele õiguse andmisel, kuid mitte selle suuruse arvutamisel.

2.4.2. Tavaline töövõimetuspension

Kui haigus või füüsiline või vaimne puue põhjustab täieliku ja püsiva võimetuse teha mis tahes kutsetööd, võite te saada tavalist töövõimetuspensionit.

Kõnealuse pensioni saamiseks peate olema viis aastat olnud kindlustusega kaetud ning tasunud viie aasta jooksul sissemaksid; viimaste puhul peab vähemalt kolm aastat olema makstud taotluse esitamise kuupäevale eelneva viie aasta sees. See pension on surma korral ülalpeetavatele ülekantav.

Töövõimetuspensionit ei maksta juhul, kui saate tulu füüsilisest isikust ettevõtja või palgatöötajana, töötushüvitisi või teisi palka asendavaid või lisatoetusi.

Pension sisaldab töövõimetushüvitise summat ning lisasummat, mis on proportsionaalne sissemaksete aastate arvuga, mida te oleksite maksnud juhul, kui oleksite pensioniikka jõudmiseni töötamist jätkanud. Pensioniskeeme reformiva seaduse järgi ei ole alates 1. septembrist 1995 tööõnnetuse või kutsehaiguse tagajärjel makstavad töövõimetuspensionid liidetavad sama sündmuse alusel makstava eluaegse pensioniga kuni kõnealuse pensioni suuruse ulatuses. Enne 1. septembrist 1995 kehtinud soodsamad kindlustusskeemid jäävad jõusse ning kaasatakse järk-järgult tulevastesse parandustesse.

Invaliidsushüvitisi ja töövõimetuspensionid makstakse alates selle kuu esimesest päevast, mis järgneb kuule, millal te oma taotluse esitasite või invaliidsus või töövõimetuse ilmnes.

2.4.3. Kolmanda isiku abi korral makstav igakuine toetus

Kõnealust toetust makstakse neile pensionisaajatele, kes ei suuda ilma kolmanda isiku alalise abita liikuda või sooritada igapäevaelu toiminguid. Taotluse korral saavad nad igakuist toetust, mis ei ole ülekantav ning mille summa on ette nähtud kohustuslikus tööõnnetus- ja kutsehaiguskindlustuses.

Taotlusele peab lisama tõendid taotleja tervisliku seisundi kohta. Kõnealune toetus ei ole liidetav *INAILi* poolt makstava vastava toetusega.

2.5. Vanadus- ja toitjakaotushüvitised

2.5.1. Vanaduspension

Vanaduspensionile on õigus kõikidel palgatöötajatel ja teatud kategooriate füüsilisest isikust ettevõtjatel (isikliku ja renditud maad või asumaad harivad põlluharijad, käsitöölised ja kaupmehed). Kui te olete füüsilisest isikust ettevõtja või vaba elukutse esindaja (arst jms), on teil samuti õigus pensionile, kuid eeskirjad varieeruvad selles valdkonnas suuresti vastavalt kindlustatute kategooriatele.

Täpsema teabe saamiseks pöörduge oma sotsiaalkindlustusfondi (*Cassa di previdenza*; vt punkt 3).

→ Vanaduspension

Alates 1. jaanuarist 2000 makstakse teile vanaduspensionit pensioniikka jõudmisel, milleks on meeste puhul 65. eluaasta ja naiste puhul 60. eluaasta, kui te olete palgatöötaja või füüsilisest isikust ettevõtja ning te olete vähemalt 20 aastat kindlustatud olnud ja sissemaksid tasunud.

Kui te olete palgatöötaja, peab pensioniõiguse saamiseks teie töösuhe olema lõppenud.

Pensioni hakatakse maksma alates selle kuu esimesest päevast, mis järgneb teie pensioniikka jõudmise kuule, või juhul, kui te selleks kuupäevaks ei ole kindlustuse ja sissemaksetega seonduvaid miinimumtingimusi täitnud, siis alates selle kuu esimesest päevast, mis järgneb kuule, millal nimetatud tingimused on täidetud.

Teie taotluse korral võib pensioni hakata maksma alates selle kuu esimesest päevast, mis järgneb teie taotluse esitamise kuule, tingimusel, et seaduses nõutavad tingimused on selleks kuupäevaks täidetud.

➔ Pensioni suurus

1995. aasta reform kehtestas sissemaksetega seoses uue pensioni arvutamise süsteemi.

➔ Kindlaksmääratud sissemaksetega süsteem (sistema contributivo)

Seda süsteemi kohaldatakse kõikidele töötajatele, kes on esimest korda kindlustatud pärast 1. jaanuarit 1996.

Kindlaksmääratud sissemaksetega arvutamissüsteem sätestab:

- igale töötajale makstavate sissemaksete arvutamise. Sissemaksete arvutamiseks arvesse võetav sissemaksete määr on 33% maksustatavast summast palgataotajate puhul, 20% füüsilisest isikust ettevõtjate puhul ja 19,5% *parasubordinati*-töötajate puhul;
- ettemakstud sissemaksete iga-aastase ümberhindamise määr järgi, mis vastab nominaalse SKP keskmisele viieaastasele muutumisele, mille ISTAT (Itaalia Statistikaamet) ümberhindamisele eelnevale viiele aastale tuginedes spetsiaalselt välja arvutab;
- sel viisil saadud summa (sissemaksete summa pluss ümberhindamine) korrutamise koefitsiendiga, mis on seotud töötaja vanusega pensioni maksmise kuupäeval. Koefitsientide väärtus on kindlaks määratud vastavalt vanusele 57. ja 65. eluaasta vahel ning varieeruvad vahemikus 4,72%–6,136%, kuna koefitsient on seotud pensionieelse ooteajaga.

Nende jaoks, kellele makstakse pensioni üksnes kindlaksmääratud sissemaksetega süsteemi järgi, on sissemaksete ja pensioni põhisumma ülemäär 85 478 eurot aastas. Kindlaksmääratud sissemaksetega süsteemi järgi makstavad pensionid ei saa täiendada miinimumpensioni.

➔ EKindlaksmääratud hüvitiste süsteem (sistema retributivo)

Kui 31. detsembril 1995 oli teil sissemakseid makstud kokku vähemalt 18 aastat, jätkatakse pensioni arvutamist vastavalt kindlaksmääratud hüvitiste süsteemile, mida on samuti osaliselt muudetud seadusega nr 335, mis reformis kohustuslikku pensioniskeemi ja täiendas 8. augusti 1995 reformi tulu vaatlusperioodi osas.

Maksimumpensioni saamiseks tuleb sissemakseid teha 40 aastat ning iga aasta annab teile õiguse ühele protsendimäärale, mis on 2% pensioni arvutamisel arvesse võetavast keskmisest palgast.

Teatavat ülemmäära ületavate palgade puhul on ette nähtud astmeline vähendamine.

➔ Segasüsteem (sistema misto)

Kui 31. detsembril 1995 oli teil makstud kokku vähem kui 18 aastat sissemakseid, arvutatakse pension kindlaksmääratud hüvitiste süsteemi järgi kõnealusele ajavahemikule vastava protsendimäärana osas ning kindlaksmääratud sissemaksete süsteemi järgi protsendimäärana osas, mis vastab 1. jaanuariks 1996 makstud sissemaksete ajale.

➔ Miinimumpensioni lisasumma (trattamento minimo delle pensioni)

Miinimumpensioni lisasummat maksab riik INPSi vahendusel sellele pensionisaajale, kelle sissemaksete arvutamisest tulenev pension on allpool elatusmiinimumi. Sellisel juhul suurendatakse (täiendatakse) makstava pensioni suurus, et see ulatuks igal aastal seadusega kindlaksmääratud summani.

Miinimumpensioni lisasummat ei kohaldata pensionitele, mida arvutatakse kindlaksmääratud sissemaksetega süsteemi järgi.

➔ Tulu piirmäärad

Miinimumpensioni lisasummale õiguse saamiseks ei tohi teie ja teie abikaasa tulu ületada teatavaid piirmäärasid, mille suurus igal aastal muutub.

Isikliku tulu piirmäär oli 2005. aastal 5 460,25 eurot. Kui teie tulu jääb 5 460,25 ja 10 920,52 euro vahele, on teil õigus vähendatud lisasummale. Kui teie tulu on suurem kui 10 920,52 eurot, pole teil õigust ühelegi lisasummale.

Teie abikaasa tuluga liidetud tulu piirmäär oli 2005. aastal 16 380,78 eurot. Kui teie tulu jääb 16 380,79 ja 21 841,03 euro vahele, on teil õigus vähendatud lisasummale. Kui teie liidetud tulu on suurem kui 21 841,03 eurot, pole teil õigust ühelegi lisasummale.

Enne 1994. aastat väljateenitud pensionite puhul võetakse seoses miinimumpensioni täiendava summaga arvesse üksnes pensionisaaja tulu; seevastu pärast 1994. aastat väljateenitud pensionite puhul võetakse arvesse nii pensionisaaja tulu kui ka tema abikaasa tuluga liidetud tulu, mis peavad olema viis korda väiksemad miinimumpensioni iga-aastasest summast.

Abielus inimeste puhul ei saa miinimumpensioni lisasummat ühelgi juhul maksta siis, kui isiklik tulu ületab seadusega kehtestatud piirmäära, isegi kui liidetud tulu on sellest madalam.

Samuti ei või lisasummat maksta siis, kui isiklik tulu on kõnealusel piirmäärast küll madalam, kuid liidetud tulu kõrgem.

→ Seadusandlik dekreet pensionireformi kohta

Pensionireformi käsitlev seadusandlik dekreet kiideti heaks 28. juulil 2004. Enamiku reformiga kehtestatud uuenduste kohta tuleb vastu võtta rakendusdekreedid, et need saaksid alates 2008. aastast toimima hakata. Ainuke juba praegu jõus olev meede on pensioni edasilükkamise stimuleerimine.

→ Superboonus: pensioni edasilükkamise stimuleerimine

Kuni 2007. aastani võivad erasektori palgatöötajad, kellel on praegu kehtivate õigusnormide järgi õigus saada vanaduspension, oma pensionile jäämise kuupäeva edasi lükata, saades maksuvaba boonust 32,7% brutopalgast, mis vastab invaliidsus-, vanadus- ja toitjakaotuskindlustuse kindlustusmaksete summale.

Enne superboonuse kasutamise võimalus lõpeb 31. detsembril 2007.

Pensionisumma, mida võib pärast boonuse kasutamist taotleda, kristalliseeritakse, st arvutatakse lähtuvalt stimuleerimismeetme mõjust (vastavalt selleks kuupäevaks makstud sisse maksetele) ning suurendatakse vastavalt elukalliduse tõusule kõnealusel ajavahemikul.

Alates 2008. aasta jaanuarist võivad boonust kasutanud töötajad jätkata töötamist ilma pensionile jäämata. Alates nimetatud tähtajast makstud või krediteeritud sisse maksed annavad õiguse pensioni **lisasummale**.

→ Sotsiaal pension ja sotsiaaltoetus (pensione sociale e assegno sociale)

Enne 1. jaanuarit 1996 maksti sotsiaal pensioni Itaalia territooriumil elavatele üle 65-aastastele isikutele (Itaalia kodanikud või mõne Euroopa Ühenduse liikmesriigi kodanikud), kes ei olnud ühegi kindlustusega kaetud ning kelle tulu, sealhulgas abikaasa tulu, oli madalam seadusega kehtestatud piirmääradest.

Alates 1. jaanuarist 1996 saavad üle 65-aastased kodanikud, kelle tulu, sealhulgas abikaasa tulu, on madalam seadusega kehtestatud piirmääradest, suurendatud sotsiaal pensioni asemel hüvitist, mida nimetatakse sotsiaal toetuseks.

2.5.2. Toitjakaotuspension

Toitjakaotuspension makstakse surnud töötaja pereliikmetele ning selle nimi on *pensione di reversibilità*, kui surnud töötaja sai otsest pensioni, ning *pensione indiretta* (kaudne pension), kui surnud töötaja ei saanud otsest pensioni, kuid vastas oma surma ajal tingimustele, mida kindlustuse ja sisse maksete valdkonnas nõutakse tavalis-

se invaliidsustoetuse või töövõimetuspension saamiseks, või tingimustele, mis olid enne 1. jaanuarit 1993 nõutavad vanaduspensionile õiguse saamiseks.

Pensionit hakatakse taotluse esitamisel maksma alates pensionit saanud või kindlustatud töötaja surmakuule järgneva kuu esimesest päevast.

Pensionile on õigus järgmistel pereliikmetel: abikaasa; lapsed, kes töötaja surmakuupäeval on alaealised, üliõpilased või invaliidid; vanemad, kes töötaja surmakuupäeval on vähemalt 65-aastased, ei saa pensioni ning olid tema ülalpeetavad, juhul, kui surnul ei olnud abikaasat ega lapsi, või juhul, kui nad on küll olemas, kuid ei oma toitjakaotuspensionile õigust; vallalised vennad ja õed, kes õiguseelneja surmakuupäeval on invaliidid, ei saa otsest ega kaudset pensioni ning olid tema ülalpeetavad, juhul kui surnul ei olnud abikaasat, lapsi ega vanemaid või juhul, kui need on küll olemas, kuid ei oma toitjakaotuspensionile õigust.

Ülalpeetavatele üle kantava otsese pensioni määr on 60% lesele ja 20% igale lapsele, juhul kui ka abikaasal on pensionile õigus, ning 40%, kui pensionile on õigus üksnes lastel. Kui surnu vanematel, vendadel või õdedel on pensionile õigus, saavad nad igaüks 15%.

Protsendimäärade summa ei või ületada 100% otsest pensionist. Ainult ühe ülalpeetava lapse ning alates 1. septembrist 1995 makstavate pensionite puhul suureneb protsendimäär 60%lt 70%le. Alates 1. septembrist 1995 peab juhul, kui pensioni saaja tulu on teatud ülemmääradest suurem, toitjakaotuspension summat vastavalt 25-50% võrra vähendama. Samast kuupäevast alates ei ole kohustusliku üldkindlustuse poolt tööõnnetuse või kutsehaiguse tagajärjel makstavat toitjakaotuspensionid (*«pensione di reversibilità»*) liidetavad sama sündmuse tagajärjel makstava eluaegse pensioniga kuni selle pensioni suuruse ulatuses.

Enne 1. septembrist 1995 jõustunud soodsamad sotsiaal kindlustuse tingimused jäävad jõusse ning need kaastakse järk-järgult tulevaste paranduste käigus.

2.5.3. Staažiga seotud pension

Palgatöötajate kohustusliku üldkindlustuse poolt makstavale staažiga seotud pensionile tekib õigus enne vanaduspension saamiseks ettenähtud ikka jõudmist. Siiski tuleb täita järgmised tingimused: palgatöötajad peavad olema maksnud 35 aastat sisse makseid ning olema 57-aastased; füüsilisest isikust ettevõtjad (käsitöölised, kaupmehed, põlluharijad) peavad olema maksnud 35 aastat sisse makseid ning olema 58-aastased.

2.6. Töötushüvitised

Tavaline töötushüvitis on ette nähtud vallandatud töötajatele.

Alates 17. märtsist 2005 makstakse töötushüvitisi ka töötajatele, kellega on töösuhte katkestanud ettevõtted, kes on sattunud ajutistesse raskustesse, mis ei tulene ei töötajate ega tööandja süüst.

Neid hüvitisi ei maksta vabatahtlikult töölt lahkunud töötajatele, välja arvatud juhul, kui töölt lahkutakse arvestataval põhjusel.

Hüvitiste saamiseks peab olema INPSi juures vähemalt kaks aastat kindlustatud ning vähemalt 52 nädala jooksul töösuhte lõppemise kuupäevale eelnenud kahe aasta vältel peab olema makstud sissemaksid.

Hüvitisi makstakse 180 päeva. Vanemate kui 50-aastaste töötute puhul võib neid maksta maksimaalselt üheksa kuud.

Töötajad, kellega töösuhe on katkestatud, saavad töötushüvitisi maksimaalselt 65 päeva.

Seadusega kindlaksmääratud igakuise maksimaalse brutopalga piires on hüvitiste suurus 40% töösuhte lõppemisele eelnenud kolme kuu jooksul makstud palgast.

2006. aastal oli see summa alates 830,77 eurost kuni 998,50 euronni töötajate puhul, kelle igakuine brutopalk oli olnud suurem kui 1 797,31 eurot. INPS maksab hüvitist igakuiste tšekkidenä.

Töötajatele, kellega töösuhe on katkestatud, makstakse 50% palgast.

Töötajatel, kes ei ole viimase kahe aasta jooksul maksnud sissemaksid vähemalt 52 nädala jooksul, kuid kes on eelneva aasta jooksul teinud vähemalt 78 päeva tööd või kes on olnud vähemalt kaks aastat kindlustatud ning kes on enne taotlusele eelnevat kahte aastat teinud vähemalt ühe nädala eest sissemaksid, on üldiselt õigus toetusele nii paljude päevade eest, kui palju nad eelmisel aasta jooksul tegelikult töötasid ning maksimaalselt 156 päeva eest.

Muude erihüvitiste hulka kuuluvad tavaline töötushüvitis Itaaliasse tagasitulevatele Itaalia töölistele ning töötuse erihüvitis ehitusettevõtetest vallandatud töölistele ning piiriäärsetele Itaalia töölistele Šveitsis.

Põllumajandustöötajatele on ette nähtud erieeskirjad.

Töötushüvitisi saavatele töötutele makstakse peretoetusi samadel tingimustel kui töötavatele inimestele. INAIL maksab kõiki töötushüvitisi otse.

→ Liikuvushüvitis

Lisaks on teatavatel staažiga seonduvatel tingimustel ette nähtud liikuvushüvitisi neile töötajatele, kes on töötanud tehnilistel põhjustel (*Cassa integrazione guadagni straordinaria*) ning keda pole võimalik ettevõttesse tööle rakendada, samuti neile, kellega lõpetati tööleping töötajate koondamise või ettevõtte tegevuse lõpetamise tõttu.

Seda hüvitist makstakse kõige vähem 12 kuud ja kõige rohkem 24 kuud vanema kui 40-aastase töötaja puhul ning 36-kuud vanema kui 50-aastase töötaja puhul. *Mezzogiorno* piirkonnades pikendatakse kõnealuseid ajavahemikke täiendava 12 kuu võrra ning mõnel juhul kuni vanaduspensionile ja staažiga seotud pensionile õiguse tekkimiseni.

Seda nn pika liikuvuse vormi on laiendatud tõsisest kriisist läbivate teatud tootmisvaldkondade töötajatele.

Hüvitise suurus on esimesel aastal võrdne tehnilise töötuse hüvitisega ning hiljem moodustab sellest 80%; töötajad, kes soovivad alustada tööd füüsilisest isikust ettevõtjana või kutseühingus, võivad selle hüvitise saada ühekordse ettemaksuna.

Liikuvushüvitise maksmise ajavahemikke võetakse arvesse pensioniõiguse ja pensioni suuruse arvutamisel. Liikuvushüvitist saav töötaja võib töötada osaajaga või tähtajaliselt, kaotamata õigust kõnealusele hüvitisele, mis peatatakse nendeks päevadeks, millal ta töötab.

→ Tehniline töötus (*Integrazione Guadagni*)

Palgatäiendusfondi (*Cassa Integrazione Guadagni*) makstav ja kohalike maakondlike komisjonide lubatav tavaline hüvitis on mõeldud üldtööstuse ja ehituse ja pealmaakaevandamise valdkonna tööstuste ja käsitööstuste ettevõtetele, töötajatele ja juhtivtöötajatele, kui tootmistegevust vähendatakse või peatatakse tööandjast või töötajatest mitteolenevate ajutiste sündmuste või ajutise turuolukorra tõttu.

→ Erakorraline toetus (*trattamento straordinario*)

Töoministeriumi dekreediga määratud erakorralise toetuse eesmärk on säilitada töötasu nende tööstusettevõtete (sealhulgas ehitus- ja pealmaakaevanduste ettevõtete, restaureerimis- ja puhastusteenistuste hanketöö ettevõtjate) töölistele ja töötajatele, kelle töö on peatatud ettevõtte restruktureerimise, reorganiseerimise või tootmise ümberkorraldamise, ettevõtte kriisi, pankroti, pankrotieelse kokkuleppe või sundlikvideerimise tõttu.

Seda reguleerimisvahendit kohaldatakse ka äri-, ekspedeerimis- ja transpordiettevõtetele ning reisi- ja turismiagentuuridele, kus on rohkem kui 50 palgatöötajat, välja arvatud õpilased ja praktikandid, samuti valveettevõtetele.

Tingimuseks on, et sekkumistaotlusele eelneval poolaastal võtsid ettevõtted tööle ligikaudu 15 töötajat.

Palgale lisaks makstavaid erakorralisi toetusi ei või maksta kauem kui 18 kuud pankrotimenetluste korral, 12 kuud ettevõtte kriisi korral ja 24 kuud restruktureerimise korral, välja arvatud pikendamised, mis on ette nähtud mitmesuguste õigussätetega.

Iga ettevõtte puhul ei või kõnealused sekkumised ületada kokku 36 kuud viieaastasel ajavahemikul, liites kokku tava-

lise ja erakorralise toetuse päevad; paljudel juhtudel võivad ettevõtted olla selle tingimuse täitmisest vabastatud.

Lisaks peavad ettevõtted välja töötama programmid, mida nad kavatsevad rakendada, unustamata võimalikke meetmeid sotsiaalsete tagajärgedega toimetulekuks, ning võtma vastu rotatsioonikriteeriumid töötajate ajutiseks koondamiseks tehnilistel põhjustel.

Tavaliste ja erakorraliste hüvitiste summa on 80% kogutulust, millele töötajal oleks tegemata töötundide eest õigus olnud.

Nii tavalise kui ka erakorralise hüvitise suurus ei või ületada igal aastal ümberhinnatavat igakuist ülemmäära.

→ Kokkuseobimatus

Töötaja, kes INPSi pädevat kontorit eelnevalt teavitamata teeb töötushüvitise saamise ajal tasustatavat tööd, kaotab hüvitisele õiguse. Lisaks on ette nähtud karistused tööandjale, kes võtab tööle töötushüvitist saava töötaja.

Ehitus- ja põllumajandusvaldkonna jaoks on ette nähtud erieeskirjad.

Töösuhete peatamise ajavahemikud, mille puhul töötushüvitised on lubatud, võetakse arvesse pensioniõiguse andmisel.

2.7. Eelpensionihüvitised

Puudub. Seadusega ei ole ette nähtud eelpensionit käsitlevaid sätteid.

2.8. Perehüvitised

Peretoetustele on õigus palgatöötajatel ja pensioni või palgatööst tulenevate sotsiaalkindlustuse hüvitiste saajatel.

Alates 1. jaanuarist 1998 makstakse neid ka *parasubordinati*-töötajatele, st neile, kes on registreerunud eraldi skeemi (*gestione separata*) alla (seadus nr 335/1995).

Toetuste suurus sõltub pereliikmete arvust ja leibkonna sissetulekust, vähemalt 70% sellest sissetulekust peab olema teenitud palgatöoga.

Leibkonna moodustavad toetuse taotleja, tema abikaasa, kellest ta ei tohi ei juriidiliselt ega faktiliselt lahutatud olla, lapsed või nendega võrdsustatud isikud, kes on alla 18-aastased (puudega lastele vanusepiirangud ei kehti), alla 18-aastased venna- ja õelapsed, kui nad on otsese esivanema (vanaisa või vanaema) ülalpidamisel, kui nad elavad puuduses ning on ühe vanavanema kasvatada.

Pere sissetuleku kindlaksmääramiseks tuleb arvesse võtta leibkonna eri liikmete igat liiki tulu, sealhulgas mahaar-

vatavaid kulusid ja maksusoodustusi – nii neid, mis maksustatakse eraldi kui neid, mis ei ole maksustavad, kui need on suuremad kui kaks miljonit liiri, siiski ei võeta arvesse teatud liiki tulusid.

Iga aasta 1. juulil hinnatakse tulutasemed ümber vastavalt ISTATi arvestatud tarbijahinnaindeksi muutumisele, võrreldes toetuste maksmiseks võrdlusaluseks võetava aasta tulusid eelmise aastaga.

Isiklikku ja renditud maad või asumaad harivatele põllumajandustöötajatele ja teatud kategooriate füüsilisest isikust ettevõtjatele kohaldatakse peretoetusi käsitlevaid varasemaid õigusnorme, samas kui pensionite suurendamist käsitlevaid õigusnorme kohaldatakse veel eriskeemide raames pensioni saavatele füüsilisest isikust ettevõtjatele.

→ Menetluskord

Eespool kirjeldatud hüvitiste saamiseks peate pöörduma oma piirkonna pädevasse INPSi ametisse. Kui olete töötanud mõnes teises liikmesriigis, peate seda oma taotluses märkima: teie pensioni suurus arvutatakse vastavalt ühenduse eeskirjadele, mis on esitatud teabelehes „Ühenduse sätted sotsiaalkindlustuse valdkonnas – Teie õigused liikumisel Euroopa Liidu piires“.

2.9. Mitteosamakselised rahalised erihüvitised

Mitteosamakselised rahalised erihüvitised on järgmised:

- sotsiaalpensionid varatutele isikutele (30. aprilli 1969. aasta seadus nr 153);
- pensionid, toetused ja hüvitised puudega või invaliidistunud tsiviilisikutele (30. märtsi 1974. aasta seadus nr 118, 11. veebruari 1980. aasta seadus nr 18 ja 23. novembri 1988. aasta seadus nr 508);
- pensionid ja toetused kurtummadele (26. mai 1970. aasta seadus nr 381 ja 23. novembri 1988. aasta seadus nr 508);
- pensionid ja toetused pimedatele tsiviilisikutele (27. mai 1970. aasta seadus nr 382 ja 23. novembri 1988. aasta seadus nr 508);
- miinimumpensionilise lisahüvitis (4. aprilli 1952. aasta seadus nr 218, 11. novembri 1983. aasta seadus nr 638 ja 29. detsembri 1990. aasta seadus nr 407);
- invaliidustoetuse lisahüvitis (12. juuni 1984. aasta seadus nr 222);
- sotsiaaltoetus (8. augusti 1995. aasta seadus nr 335);
- lisa-sotsiaaltoetus (29. detsembri 1988. aasta seaduse nr 544 (koos hilisemate muudatustega) artikli 1 lõiked 1 ja 12).

Punktides b, c ja d osutatud hüvitised on mõeldud üksnes puudega inimeste kaitseks; teisi hüvitisi määratakse sissetuleku suuruse alusel.

Eri hüvitiste saamiseks nõutavate tingimuste kohta saab lisateavet INPSi veebilehelt (punkt 3).

Asutuste kontaktandmed ja kasulikud veebilehed

Riiklikud sotsiaalkindlustusametid

- Riiklik sotsiaalkindlustusamet
(*Istituto nazionale della previdenza sociale — INPS*)
- Riiklik tööõnnetuskindlustuse amet
(*Istituto nazionale per l'assicurazione contro gli infortuni sul lavoro — INAIL*)
- Riiklik haldusorganite töötajate sotsiaalkindlustusamet
(*Istituto nazionale di previdenza per i dipendenti dell'amministrazione pubblica — Inpdap*)
- Merendusvaldkonna sotsiaalkindlustusamet
(*Istituto di previdenza per il settore marittimo — Ipsema*)
- Postitöötajate ja telegrafistide amet
(*Istituto postelegrafonici — IPOST*)
- Riiklik meelelahutustöötajate sotsiaalkindlustusamet
(*Ente nazionale di previdenza ed assistenza per i lavoratori dello spettacolo — Enpals*)
- Vabade elukutsete sotsiaalkindlustusamet
(*Enti previdenziali e assistenziali dei liberi professionisti*)
- Riiklik veterinaaride sotsiaalkindlustusamet
(*Ente nazionale di previdenza ed assistenza dei veterinari — ENPAV*)
- Riiklik põllumajandustöötajate sotsiaalkindlustusamet
(*Ente nazionale di previdenza per gli addetti e per gli impiegati in agricoltura — Enpaia*)
- Riiklik inseneride ja arhitektide sotsiaalkindlustusamet
(*Cassa nazionale di previdenza ed assistenza per gli ingegneri ed architetti liberi professionisti — Inarcassa*)
- Riiklik advokaatide sotsiaalkindlustusfond
(*Cassa nazionale di previdenza ed assistenza forense*)
- Riiklik ökonomistide sotsiaalkindlustusfond
(*Cassa nazionale di previdenza ed assistenza a favore dei dottori commercialisti*)
- Riiklik notarite fond
(*Cassa nazionale del notariato*)
- Riiklik arstide sotsiaalkindlustusamet
(*Ente nazionale di previdenza ed assistenza dei medici — ENPAM*)
- Riiklik tööhõivekonsultantide sotsiaalkindlustusamet
(*Ente nazionale di previdenza ed assistenza per i consulenti del lavoro — EN PACL*)
- Itaalia tervishoiutöötajate orbude riiklik abistamisfond
(*Opera nazionale assistenza orfani sanitari italiani — Onaosi*)
- Ekspediitorite ja kullerite fondid
(*Fondo agenti spedizionari corrieri — FASC*)
- G. Amendola nimeline Itaalia ajakirjanike riiklik sotsiaalkindlustusamet
(*Istituto nazionale di previdenza dei giornalisti italiani «Giovanni Amendola» — INPGI*)
- Riiklik raamatupidajate sotsiaalkindlustusamet
(*Cassa nazionale di previdenza ed assistenza a favore dei ragionieri e periti commerciali — CNPR*)
- Riiklik müügiesindajate sotsiaalkindlustusamet
(*Ente nazionale di assistenza agenti rappresentanti del commercio — Enasarco*)
- Psühholoogide sotsiaalkindlustusamet
(*Ente di previdenza ed assistenza psicologi — ENPAP*)

- ➔ Riiklik tööstusekspertide sotsiaalkindlustusamet
(*Ente nazionale di previdenza ed assistenza periti industriali* — EPPI)
- ➔ Riiklik bioloogide sotsiaalkindlustusamet
(*Cassa nazionale di previdenza ed assistenza biologi* — ENPAB)
- ➔ Riiklik agronoomide, metsnike, keemikute ja geoloogide sotsiaalkindlustusamet
(*Ente nazionale di previdenza ed assistenza pluricategorie per agronomi e forestali, chimici, geologi* — EPAB)
- ➔ Riiklik farmatseutide sotsiaalkindlustusamet
(*Ente nazionale di previdenza ed assistenza farmacisti* — ENPAF)

➔ Lisateabe saamiseks võite pöörduda oma elukohajärgse INPSi ameti või teiste sotsiaalhoolekande ja -abistamise kohustuslikke vorme haldavate asutuste poole, kelle kontaktandmed leiate Rooma linna telefoniraamatust.

➔ Riikliku sotsiaalkindlustusameti üldjuhatus asub järgmisel aadressil: Via Ciro il Grande 21, I-00144 Rooma.

Lisaks võite teavet saada järgmistelt veebilehtedelt:

- <http://www.inps.it>
- <http://www.inail.it>
- <http://www.inpdap.it>
- <http://www.ipsema.gov.it>
- <http://www.ipost.it>
- <http://www.enpals.it>

Euroopa Komisjon

**Liikuvus Euroopas (Euroopa Liidus, Euroopa Majanduspiirkonnas ja Šveitsis)
Sotsiaalkindlustusõigused Itaalias – Seisuga 3. märts 2006**

Luxembourg: Euroopa Ühenduste Ametlike Väljaannete Talitus

2009 – 20 lk – 21 x 29,7cm

ISBN 92-79-04081-2

Kuidas ELi trükiseid tellida?

Väljaannete talituse trükiseid saab tellida veebipõhisest raamatupoest EU Bookshop (<http://bookshop.europa.eu>) või Teie valitud müügiesindusest.

Meie ülemaailmse müügivõrgu kõikide esinduste nimekirja tellimiseks saatke faks numbril (+352) 2929 42 758.

http://ec.europa.eu/employment_social/social_security_schemes/publications_en.htm

Tööhõive, sotsiaalküsimuste ja võrdsete võimaluste peadirektoraadi **trükiseid** saab alla laadida aadressilt:

http://ec.europa.eu/employment_social/emplweb/publications/index_en.cfm

Kasutajaks saab registreeruda tasuta aadressil:

http://ec.europa.eu/employment_social/sagapLink/dspSubscribe.do?lang=en

ESmail, on tööhõive, sotsiaalküsimuste ja võrdsete võimaluste peadirektoraadi elektrooniline teabeleht.

Tellida saab veebilehelt:

http://ec.europa.eu/employment_social/emplweb/news/esmail_en.cfm

<http://ec.europa.eu/social>

